

Zelené bublinky a udržitelnost potápění

Od poloviny osmdesátých let minulého století prudce rostla popularita rekreačního potápění až k dosažení ohromujícího čísla – milionu nových certifikací každý rok. Jedná se o činnost, při které se lidé setkávají s přírodou způsobem, který má kladné i stinné stránky. Na jedné straně potápění podporuje monitorování situací a stavů, které vznikají, existují a vyvíjejí se v oceánech, přispívá k vědeckým výzkumům a posiluje rozvoj osobnosti. Na straně druhé však mohou vznikat konflikty s komunitami, jejichž existence závisí na oceánech a plážích, příjmech z turistiky a potápění může ovlivňovat jejich kvalitu života.

Z těchto důvodů EU podpořila před necelým rokem projekt zvaný Zelené bublinky (Green Bubbles – zkratka GB), jehož účelem a hlavním cílem je učinit potápění mnohem udržitelnější aktivitou. Hlavní protagonisté tohoto projektu – potápěči, profesionálové a operátoři – mohou zmíněného cíle dosáhnout zjišťováním a přesným pojmenováváním ekologických, ekonomických i společenských dopadů rekreačního potápění, ale také také vývojem a marketingem inovativních produktů a hledáním nových možností, jak posilovat kladné vlivy a zároveň oslabovat negativní dopady. Celý projekt je naplánován na čtyři léta a v lednu roku 2016 se ocitneme na začátku druhého roku jeho plnění.

Výzkum se soustřeďuje na **dvě hlavní oblasti**:

Ponta d’Oro v Mozambiku kolem Sodwana Bay, která je domovem vysokého korálového útesu. Tato mořská chráněná oblast (marine protected area – **MPA**) byla vybrána s cílem co nejvíce snížit dopady potápění na životní prostředí. Každoročně navštíví tuto oblast až 80 000 potápěčů.

Portofino je mořskou chráněnou oblastí od roku 1999. Nachází se v severozápadním Středozezemním moři a ročně sem zavítá až 60 000 potápěčů. Tato oblast přispívá asi 50% hrubé přidané hodnoty pro evropskou námořní a pobřežní turistiku.

Díky projektu Green Bubbles byly zjištěny **následující hlavní problémy**:

Prakticky použitelná výstroj pro přístrojové potápění vznikla ve čtyřicátých letech minulého století a zdokonalovala se do let osmdesátých až do té míry, že se stala levnější a dostupnější pro poměrně širokou veřejnost rekreačních potápěčů. Ne všem potápěčům z tohoto **nesourodého společenství** však leží na srdci možné negativní dopady této činnosti na životní prostředí.

Až dosud se nikdy systematicky nezkoumaly **skupiny potápěčů v souvislosti se systémem potápění**. Ví se například, že techničtí potápěči jsou velice specializovaní a potápění velmi oddaní, ale jen málo známý je „lidský“ faktor profesionálů a operátorů a jakým způsobem jejich motivace ovlivňuje úroveň služeb, které poskytují a do jaké míry mohou kladně usměrňovat dopady své činnosti na životní prostředí a jeho udržitelnost.

Potápěči mohou potápěním **negativně ovlivňovat mořské prostředí** a vyvolávat odpor v komunitách, kde provádějí své ponory. Příčinami bývají nezkušenost, některé specifické činnosti a nedostačné znalosti.

Potápění může bezpochyby přinášet příslušným komunitám ohromné ekonomické výhody, ale často také může způsobovat společenské konflikty mezi potápěči a místními obyvateli, například rybáři. Obzvlášť problematické to bývá v rozvojových zemích. Mají-li se chránit zájmy všech zúčastněných stran, musí se k tomu vypracovat vhodná strategie.

K zajištění co nejmenších negativních dopadů masového potápění se používají **různé přístupy a metody**. K „tvrdým“ opatřením patří uzavírání oblastí, stanovování kvót nebo vybírání poplatků. Mezi „měkká“

opatření lze zařadit zvyšování povědomí o potápěčských činnostech osvětou a vzděláváním. Projekt Green Bubbles se snaží nalézt vhodné přístupy tím, že v první řadě zjišťuje, jak lze motivovat operátory i klienty – např. společnými cíly, předpisy nebo obavami z veřejné nepříznivé kritiky.

Vojenské a komerční potápění probíhalo vždy podle přísných pravidel, ke kterým patřily i velké nároky na výcvik a vysoké požadavky na fyzickou zdatnost. Standardy pro rekreační potápění jsou výrazně nižší. Projekt Green Bubbles proto zahrnuje i výčet opatření zaměřených na zvýšení **bezpečnosti při rekreačním potápění**.

Významně se změnila i **technika potápění**. Potápěčské počítače se staly důležitou součástí profesionálního i rekreačního potápění. Brzy sem budou patřit i chytré telefony. K velkým pokrokům došlo i v tzv. gamification (zhernění) potápění. I zde může technika posloužit ke zkvalitnění výcviku a posílení bezpečnosti při potápění.

Potápění je vlastně vzdělávací proces probíhající stykem s přírodou na velmi osobní úrovni. V této souvislosti se mluví o oceánové gramotnosti (**Ocean Literacy - OL**), která by mohla být zavedena jako vyučovací předmět na školách a univerzitách.

Nedávno se stala velmi populární tzv. občanská věda (**Citizen Science - CS**). Jejím prostřednictvím kontaktují vědci občany, kteří chtějí nabídnout své služby jako dobrovolní výzkumníci.

Hodně potápěčských výzkumů se zaměřuje na **oblasti korálových útesů**. Avšak dosti odlišné dopady má potápění na chladnější oblasti – jak ve smyslu ekologickém, tak i ekonomickém. Nedostatek pozornosti věnované netropickému životnímu prostředí by mohl mít za následek, že se vědecké výzkumy a snahy o zachování zdravého životního prostředí budou zanedbávat. Proto projekt Green Bubbles podporuje výzkum i **mimo oblasti korálových útesů**.

Projekt Green Bubbles znamená zcela nový přístup k potápěčskému výzkumu. Nikdy v minulosti se na úrovni EU nevěnovala potápění taková pozornost a nezkoumalo tolik různých prvků a interakcí souvisejících s touto činností (aspekty týkající se sociálních vlivů, moře jako takového, udržitelnosti životního prostředí, podnikání, marketingu, ekologické hospodárnosti, medicíny/fyziologie, rizikového managementu, IT a strojírenství, zhernění, vzdělávání a pedagogiky), které spojují jednotlivé přednosti ve společnou synergii.

DAN Europe si i díky projektu Green Bubbles představuje budoucnost, kde potápěči, profesionálové a operátoři budou provozovat odpovědné potápění jako běžný standard, který každý zná a dodržuje a který se bude vyučovat v rámci oceánové gramotnosti a dále zkoumat i pomocí spolupráce s občanskou vědou.

Od projektu Green Bubbles se očekává, že bude působit jako vzor pro budoucí ekologickou, ekonomickou a společenskou udržitelnost všech druhů potápění a stane se synonymem pro ochranu životního prostředí, společenskou odpovědnost a bezpečnost při potápění.

Navštivte webovou stránku GB nebo kontaktujte tým GB e-mailem:

www.greenbubbles.eu

Join@GreenBubbles.eu nebo sledujte GB na sociálních sítích

- #GreenBubblesRISE
- #GreenBubblesproject
- #sustainable#diving

Kontaktujte DAN přímo:

CLiebscher@DANEurope.org

communications@DANEurope.org

DAN Europe je jedním z **devíti partnerů GB**:

z akademického prostředí:

- Università Politecnica delle Marche (Itálie)
- DAN Europe (Malta)
- Stichting NHTV Internationale Hogeschool Breda (Nizozemsko)
- NWU (Jižní Afrika)

z neakademického prostředí:

- Studio Associato Gaia snc (Itálie)
- UBICA srl (Itálie)
- INNOVASUB (Turecko)
- College of Exploration (USA)
- DAN Southern Africa (Jižní Afrika)